

L'AVET DE MASJOAN «ABIES MASJOANIS»

*Història de la seva aparició, obtenció, descobriment
i nominació*

JESÚS MASFERRER I TORRENT

De molts és conegut l'avet «Masjoanis» tant d'aquesta part del Montseny, com de molts altres llocs no solament rurals, sí que també urbans i en pobles i ciutats amb motiu de les Festes de Nadal; per algú pot ser una cosa nova. A tots va dirigit aquest escrit, però d'una manera especial a aquells que tinguin un gran amor i estimació a les coses del món de les plantes i el seu entorn.

Per explicar-vos l'origen o aparició de l'avet híbrid Masjoanis, hem d'assenotar abans uns precedents indispensables per a la seva comprensió:

En la dècada dels anys 1860-1870 el llavors amo de Masjoan Joan Masferrer Barnils, el besavi, molt interessat per l'arboricultura, tant d'arbres fruiters com espècies forestals, introduí a la vall d'Espinelves moltes varietats d'arbres i entre elles la varietat d'avet que es cria espontani al Montseny i l'avet Pinsapo, espontani a Andalusia. D'aquest últim en queda un sol exemplar molt robust i prolífic i que ha donat i dona grans quantitats de pinyes fèrtils. Els avets del Montseny van adquirir una gran alçada i durant gairebé un segle van produir moltes pinyes fèrtils, i escamparen per la primavera, el polen, que correspon a l'element masculí de l'avet. Però en les dècades del 1950 al 1970 l'avet «del Jardí» el va matar el llamp el dia de Sant Pere; el gegant del «Sot del Mallol» el mateix dia el llamp el va partir pel mig, sense poder-lo matar i rebrotà l'any següent amb força; després del 1963, en què encara es mantenia ferm, el gran avet de les «Saleres» va ser abatut pel vent en ple dia, i caigué amb gran estrèpit. Es tractava d'arbres gegants, ja centenaris, que a la seva mort havien fet dues coses molt importants, o sia, escampar una munió d'avets *Pectinata* fills seus i també, a través del gran avet Pinsapo, havien produït naturalment un avet que de moment va passar desapercebut, per ser d'una estructura semblant a la de l'avet *Pectinata* però que en realitat eren ja

els primers representants dels avets que més tard han estat batejats amb el nom de Masjoanis. N'hi ha un d'ells en un carener que fa 1,80 m de circumferència.

L'any 1911 Marià Masferrer Rierola fadrístern de Masjoan donà entenent a l'amo, el seu nebot Ramon Masferrer Pladelasala, que plantés un tros prop la casa de Masjoan dit «L'avellaneda», molt frescal, amb més de 25 varietats de Coníferes per formar un «arborètum». S'hi plantaren prop d'un miler d'arbres. Entre aquestes plantes hi havia força avets «Pectinata i Pinsapo». La plantació va reixir i les plantes amb els temps es feren arbres preciosos.

Deixem passar uns anys i ens situarem en la dècada dels anys quaranta. A Barcelona, amb motiu del Nadal, es comença a remoure allò de la «rama», o «ramatge» de l'avet Pinsapo. A base de puntes de branquetes formaven els professionals uns minúsculs arbrets que empolsinaven amb guix per donar-li l'aspecte d'un avet nevat. Els professionals Sr. Navarro, Sr. Queraltó i algun altre feren cap a Masjoan i s'ajustaren amb Lluís Masferrer Pladelasala, fadrístern de Masjoan, que els deixà «puntejar» les branques, però amb moderació. Estimulat, aquest, no pel que havia cobrat de les partides de ramatge, que no eren gran cosa, sinó per la idea que podia representar en el temps, fet a una escala important, va fer tot sol una sembrada a Masjoan, de grana de Pinsapo. En preveure que les herbes li declararien la guerra i el frenarien, va creure encertat enviar una part de la llavor, estem al voltant de l'any 1947, a Can Torrent d'Arbúcies on hi havia el seu germà Nicolau i nebots. Varen sembrar les llavors i varen néixer i prosperaren.

El 23 de maig de 1949 Nicolau Masferrer Pladelasala va passar a ser amo de Masjoan i el seu fill Jesús, que residia a Girona, va passar a residir a Masjoan. Aquella fi de primavera l'oncle Lluís tenia més d'un miler de cedres nascuts de poc, amb molt bon aspecte i en un racó un grupet de diverses coníferes d'uns seixanta centímetres, repicades, entre les que destacaven uns avets avantatjats que es veia que no eren ni Pinsapo, ni Pectinata, però molt ben formats i brillants.

Pel mes de març de 1950 l'oncle Lluís comparegué per sorpresa, amb un sacotell ple de granes d'avet Pinsapo que ell havia «abastat», «esclofolat» i netejat. Les lliurà en silenci i vaig correspondre, ritualment, sense cap comentari i les vaig sembrar. Tot això és va fer amb aquella quietud que clou la boca quant tenim el mateix pressentiment que es tracta d'una cosa transcendent. Aquella sembrada va ser una benedicció i varen reixir milers i milers de plantes. També aquest any es va iniciar la sembra d'altres varietats, com Piceas, cedres, pins, etc., per formar un autèntic viver de coníferes amb la idea bàsica de plantar en un futur pròxim les Artigues del Pla de les Arenes, dintre

la finca. L'any 1951 es va fer ja la recollida de granes de coníferes amb la brigada dels treballadors propis i es van fer les sembres, incloent naturalment el Pinsapo i així successivament els anys posteriors.

La primera plantació d'avets, procedents de grana d'avet Pinsapo es va fer, crec, l'any 1952, amb avet prèviament repicat que s'havien pujat dos anys abans de la sembrada feta a Arbúcies l'any 1947; vàrem començar per l'Artiga «d'en Pega», «Terra dels Espinelvencs», «Sot de Can Feliu», i «el Sot dels Verns». En tots aquets llocs, no molt lluny de la casa i que donen a la vessant de la riera d'Espinelves hi varen prosperar de debò i en l'actualitat hi ha molts exemplars que no es poden ja abraçar.

Des d'un principi vaig tenir el particular convenciment que es tractava d'una planta nova, perquè les característiques no coincidien amb les plantes conegudes per avet Pinsapo, la disposició de les fulles del qual és uniforme al voltant dels brots, i en la classe nova ocupaven al voltant de sols els dos terços. En una nota d'arxiu de 6-XII-1952 «para Don Paco de San Hilario (Don Francisco Izquierdo del Hotel Solterra), figuren, Abies Pinsapo, Abies Montseny-Pinsapo y Abies Montseny». Això demostra que tenia ple convenciment que el segon dels tres avets anomenats era un avet híbrid d'Abies Pectinata (Montseny) x Abies Pinsapo.

En una nota de 25 de març de 1954 consta el lliurament al Sr. Ribot de Sant Hilari de «250 plantes variades com a mostra, d'elles 50 avets Pinsapo-Montseny (híbrid) (la fulla punxa; molt forta)».

En el dors de la carta del Sr. Josep M. Boix de Santa Coloma de Farners de 15-IX-1964 consten cent híbrids de quatre anys que se'ls va quedar en no disposar-se de 1.000 avets del Montseny i que els preferia (com ell deia) a la varietat «híbrida».

En la primavera de 1954, vaig coincidir amb el senyor Andreu Ylla, Ingenier cap del Districte Forestal de Girona, en el cafè del CASINO, i li vaig plantejar seriosament el cas de «l'avet híbrid», que amb tota probabilitat s'havia produït a Masjoan. El Sr. Andreu, em va mirar (ho recordo com si fos ara) amb un somriure benevolent i sostingut i acabà dient i sentenciant: «Mira, estrany seria, no que fos un híbrid, sinó que no ho fos, perquè els avets mediterranis s'hibriden amb molta facilitat, amb tot consultaré aquest cas a Madrid».

L'any 1954, durant l'estiu, visitaren la finca Masjoan, concretament l'arborètum de Coníferes de l'avellaneda el Sr. Andreu Ylla Brugat, cap del Districte Forestal de Girona, acompanyat del Sr. Soler, cap del Districte Forestal de Tarragona i del senyor José Elorrieta, Enginyer de l'Institut Forestal d'Investigacions i Experiències de Madrid, especialista aquest últim en l'obtenció

d'espècies híbrides, principalment de pollancre. Feia poc havia obtingut el pollancre híbrid «Campeador» que en aquells moments se'n parlava molt. Va rebre aquests senyors el meu pare Nicolau Masferrer juntament amb mi i tant el Sr. Elorrieta com el Sr. Soler varen fer grans alabances de l'Arborètum de Masjoan, cosa que va plaure molt al Sr. Ylla que de molts anys ja el coneixia i naturalment al meu pare i a mi. Vàrem acordar que ja ens escriuríem perquè l'Institut estava molt interessat en experimentar i verificar l'híbrid de Pinsapo obtingut a la finca. Efectivament, en carta del senyor Andreu Ylla Brugat datada el 8-II-1955 demana 1.000 avets híbrids de Pinsapo per enviar-ne la meitat per avió a Madrid. A resultes d'aquesta tramesa, en carta de 8-III-1955 el Sr. José Elorrieta, acusa rebut per avió: «De las plantitas de a. Pectinata x A. Pinsapo, que Ud. tuvo la amabilidad de entregarle a nuestro común amigo Ylla, como obsequio para este Instituto».

El mes d'abril de l'any 1956 vaig anar amb el meu pare a Madrid i amb ell vàrem visitar el Sr. Elorrieta, que ens havia convidat a veure els avets híbrids plantats als vivers de l'Institut a Puerta de Hierro. Els planters estaven immillorables, cosa que juntament amb les atencions que vàrem rebre per part d'aquest senyor va fer que sortíssim molt animats i satisfets, veient com el nostre avet híbrid s'havia aclimatat també en el centre d'Espanya.

El primer trimestre de l'any 1957 el senyor Ricardo Viñas Geis, que estava organitzant «El Plantarium Breda» va comprar una partida important de plantes al viver de Masjoan entre les quals «Avets híbrids Pinsapo x Pectinata». Com que estava confeccionant el catàleg nou i aquest avet no venia nominat, va pujar un dia a Masjoan dient que calia donar un nom per posar-lo en el catàleg, contestant-li que, atès que l'avet havia aparegut a la finca Masjoan, em semblava que s'anomenés *Abies Masjoani*, en la qual cosa donà la seva conformitat de seguida el Sr. Viñas, ja que en realitat el que volia era posar un nom determinat en el catàleg.

En una carta del senyor Nicolau Riera Marçà d'11 de març de 1957, contestant a una de meva del sis del mateix mes demanava entre altres plantes «10 abetos híbridos Masjoan», de 160 cm de altura, cosa que demostra que amb anterioritat a aquesta data ja s'havia tingut la reunió amb el Sr. Ricardo Viñas acordant posar-li aquest nom.

Un dia de maig de 1957 va pujar d'Arbúcies el meu pare Nicolau acompanyat del seu amic Sr. Urquiza, del senyor José Palaus i el Reverent Joan Cañiguerol S.I., anomenat científic i especialista en Botànica. Varen quedar entusiasmats a la vista dels resultats obtinguts amb els avets de Masjoan i el Pare Cañiguerol va tractar de donar el nom científic adient. Li vaig dir que en dèiem, des de feia poc temps Avet Masjoani d'acord amb el Sr. Viñas del

«*Abies masjoanis*»

*L'avet de
les Saleres.*

Plantarium Breda i que abans durant molts anys s'acostumava anomenar-lo amb el nom d'híbrid; digué el Pare Cañiguer al que la traducció d'abet de Masjoan amb llatí corresponia a «Abies Masjoanis», i així l'hem anomenat sempre més. En el núm. 358 d'1 d'agost de 1957 va venir un article en la REVISTA CIENTÍFICA IBÉRICA on parlava extensament de l'Abet de Masjoan, científicament *Abies Masjoanis* = *Abies Pinsapo* x *Abies Alba*. El Pare Joan Cañiguer al va tenir la gentilesa de fer-la arribar a Masjoan.

L'1 de juliol de 1959 i a la revista agrícola CERES de Valladolid, BALDIRI JUSCAFRESA, publica un extensíssim article sobre «el abeto híbrido *Abies Masjoanis*» i teoritza sobre els estudis del Prior agustinià de Brün, Gregori Mendel, amb aquell estil assenyat però entusiasta tan propi d'ell. Amb clarividència l'articulista intueix que aquest nou híbrid revolucionaria els medis forestals, els de la jardineria, i que passaria a ser un arbre de Nadal de primera fila.

A petició del senyor José de las Cuevas, Director de la revista «LA COSECHA» de Sevilla, vaig enviar-li un escrit que va publicar íntegrament en el número 65 de desembre de 1960 d'aquesta revista. Començava l'escrit dient que l'abet híbrid *Masjoanis* havia estat obtingut del creuament de l'abet *Pinsapo* d'Andalusia amb l'abet *Pectinata* del Nord de la Península. El polen de l'abet *Pectinata* fecunda la flor femella (o sia la pinya) de l'abet *Pinsapo* i de la sement resultant han nascut els nous híbrids. Deia també que l'Abet *Pinsapo* podia considerar-se com el número u en matèria d'híbridació, que a més de l'abet *Masjoanis* havia donat d'abies *Vilmorini* creuat amb l'abet *Cephalonica* i els Abies *Insignis*, Abies *Moseri* i Abies *Speciosa*, tres híbrids de l'abet *Pinsapo* amb l'abet *Nordmaniana*. L'article s'estén després sobre les característiques i qualitats de l'abet *Masjoanis*. Crec que és una atenció que dec pel llavors director de LA COSECHA, transcriure el Pròleg que va fer el senyor José de las Cuevas a l'article, i que resulta ben eloqüent, per cert:

«EL MILAGRO DEL ABETO HÍBRIDO MASJOANIS» EL MÁS BELLO ÁRBOL DE NAVIDAD

«LA COSECHA, siempre avisora, se ha dirigido directamente a Dn. Jesús Masferrer Torrent para obtener noticias de sus novísimos abetos híbridos. Don Jesús, allá en su finca "Masjoan", en Espineltas, en la provincia de Gerona, obtuvo este híbrido de abeto *Pinsapo* con el abeto *Pectinata*. Él nos explica en el artículo que ha tenido la gentileza de enviarnos, cómo el polen del abeto *Pectinata* fecundó la flor hembra del *Pinsapo*. Los nuevos híbridos han conseguido los caracteres favorables del padre —la madera, por ejemplo— y los de

la madre —la belleza, que lo hace el más bello árbol de Noel que puede soñarse—, pero también ha nacido con un carácter trascendental: su plasticidad. Se puede sembrar en todas partes, en todas clases de terreno, alturas y orientaciones. El tema nos interesa extraordinariamente a los andaluces, porque el Pinsapo, la madre de este híbrido excepcional, es andaluz y bien poblados están a pesar de las constantes amenazas del hacha, los hermosos bosques del pinsapar de Ronda y la Sierra de Pinar, en Grazalema. Pensemos en lo que pudiera ser la multiplicación de este híbrido en las repoblaciones forestales andaluzas del futuro. Agradecemos, pues, a Dn. Jesús Masferrer, los datos que nos proporciona sobre la consecución y cultivo del abeto Masjoanis, esperanza de los arboricultores españoles y como primer antecedente de su bondad, hijo de catalán y andaluza.»

La primera referència de l'avet híbrid Masjoanis en un rotatiu diari de què tinc esment va ser en el «Noticiero Universal» de 5 de desembre de 1959, on ressalta, la significació cristiana de l'arbre de Nadal i les Coníferes com a símbol de l'arbre de Nadal. L'article era del perit agrònom vigatà senyor E. Subirà Rocamora.

A partir d'aquest article últim, n'han sortit molts a través dels anys en revistes i particularment als diaris, principalment amb motiu de la perspectiva de les festes Nadalenques i es pot dir que no ha passat any sense una mostra o altra. Cal destacar el suplement del «Correo Catalán» de 30-IX-1972 titulat «Montseny-Guilleries» en color, per afectar sis pobles d'aquesta àrea.

Els Avets Masjoanis de Segona Generació:

Fa més de 15 anys que és començaren a produir pinyons fèrtils de pinyes d'avets Masjoanis. Sembrats i nascuts, varen ser posats en viver com a experiència i en el seu conjunt i restant un tant per cent de mostres de planters d'acusats caràcters recessius, que no es podien aprofitar, resultaren moltes plantes pràcticament iguals per l'aspecte que els avets de primera generació i unes altres en què la semblança no era tan acusada però, planta robusta i ben formada. Per això aquests planters es varen començar a sembrar i reproduir primerament al Viver de la Finca i fent unes proves com arbres de Nadal, que resultaren positives, i el comerç les acceptà com a arbre de Nadal, i a aquestes plantes vaig donar el nom d'Avet Masjoanis de segona generació. Fa alguns anys que de diferents procedències se'n suministren als professionals, tendes i mercats i l'acceptació ha estat general.